

9. Гетьман Іван Мазепа і цар Петро I

Інна Кравченко, Артем Курас

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Іван Мазепа і Петро I зробили значний внесок у розвиток історії України початку XVIII. Іван Мазепа був великим поліглотом, володів багатьма мовами і був всебічно розвинутою людиною. А реформи Петра I передбачали мобілізацію сил російської армії, також він проводив церковно реформу, пов'язану з ліквідацією церковної юрисдикцією, а також фінансову та інші реформи.

Матеріали і методи. Серед численних зарубіжних праць, присвячених історії України, значний інтерес викликає книга Теодора Мацьківа «Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709». Він робить численні висновки, справляє невірні гіпотези й відкриває фальшування діяльності та біографії І. Мазепа. Вчені, що досліджували життя гетьмана Івана Мазепа (О.О. Ковалевська, Т.Г. Таїрова-Яковлева і т.д.), а також вчені, що оцінювали реформи Петра I (В.О. Ключевський, С.Ф. Платонов, С. М. Соловйов, П. Н. Мілюков) та інші.

Результати. Мазепа був першим українським гетьманом, який незмінно тримав гетьманську булаву протягом майже 22 років (8081 днів). Цей період характеризувався економічним розвитком України-Гетьманщини, стабілізацією соціальної ситуації, піднесенням церковно-релігійного життя та культури. І. Мазепа є найбільш відомим в Європі та Америці представником України. Йому присвячено 186 гравюр, 42 картини, 22 музичні твори, 17 літературних творів, шість скульптур. Серед найбільш відомих творів – гравюри І. Мигури, І. Щирського, Д. Галяховського, Л. Тарасевича, М. Бернінгротта; портрети невідомих художників XVII–початку XVIII ст., що зберігаються в музеях України; полотна історико-легендарного змісту відомих художників А. Деверія, Ю. Коссака, Л. Булянке, Г. Верне, Л. Булянке, Т. Жеріко, Е. Делакура, С. Харпентера, М. Геримського; поетичні та прозові твори Дж. Байрона, В. Гюго, Ю. Словацького, О. Пушкіна, Ф. Булгаріна, Г. Асакі; музичні інструментальні та оперні твори П. Сокальського, К. Педротті, Ш. Пуїрі, Дж. В. Гінтона, Ф. Педреля, П. Чайковський, М. Гранваль, Ф. Ліста, Ж. Матіаса, О. Титова, С. Рахманінова.

Петро Великий першим став приклепувати ковзани до взуття. До цього вони прив'язувалися за допомогою мотузок і ременів. Звичне тепер для нас кріплення ковзанів до підшви черевиків привезено Петром з Голландії, яку він відвідав під час подорожей по європейських країнах. Також він захоплювався медициною і мав пристрасть до стоматології. І. Кравченко також нагороджував завзятих пияків медалью вагою 7 кілограмів. Для того, щоб солдати змогли відрізати «право» від «ліво», Петро I наказав на їх ліву ногу примотати сіно, на праву – солому. Тому на заняттях із стрілецької підготовки для того, щоб рота друкувала крок, фельдфебель командував: «сіно – солома, сіно – солома». Три століття тому у багатьох народів Європи тільки освічені люди могли розрізнити поняття «правий» і «лівий». Селяни цього не знали.

«Пётр Первый помстился проклятым хохлам за гада-мазепу, вырезав всё население гетманской столицы Батурина. В этом змеином гнезде он уничтожил около 20 тысяч врагов народа. Русский святой царь принуждал к миру, уничтожая русофобию в женщинах и детях путём их полного истребления. ... Пётр Первый своевременно и непреклонно заставил тёмных малоРоссов Левобережья навсегда полюбить Родину».

У 1687 р. Іван Мазепа став гетьманом Лівобережної України. Він прагнув зміцнити державну владу, об'єднати під гетьманською булавою Лівобережну й Правобережну Україну, Запорозжя і Слобожанщину. Іван Мазепа піклувався про розвиток освіти, науки, культури. За його сприяння Києво-Могилянська колегія була перетворена в Академію й одержала від російського уряду підтвердження статусу вищого навчального закладу. Завдячуючи енергії Івана Мазепа та значною мірою його матеріальній підтримці, на Лівобережжі було збудовано ряд архітектурних перлин у стилі українського бароко. Як політик Іван Мазепа прагнув забезпечити державний розвиток України. Довідавшись про плани Петра I ліквідувати українську автономію, він розпочав таємні переговори з польським королем Станіславом Лещинським, а в жовтні 1708 р. відкрито перейшов на бік шведського короля Карла XII, уклавши з ним угоду, що передбачала надати Україні статусу політично незалежної держави. Після поразки у Полтавській битві (27 червня 1709 р.) гетьман змушений був емігрувати до Османської імперії, де невдовзі помер.

Висновки. З досліджень Ключевського та Ковалевської були висвітлені значні внески видатних діячів І. Мазепа та Петра I. Їм було присвячено багато пам'яток та освітньо культурних закладів у їхню честь.

Література.

1. Біляцька В. П. Художньо-біографічна модель образу Мазепа в сучасних історичних романах та віршах. – Питання літературознавства. – 2014.
2. Таїрова-Яковлева «Іван Мазепа і Російська імперія». – К.: Кліо, 2012.